

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

21. Concluditur argumentum capitis decimi quinti inchoatum, atque ostenditur non esse gratiam habituaalem, vel aliam quamcumque in operandi modo ei similem, illam Christi gratiam quae inspirat ac ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT XXI.

Concluditur argumentum capituli decimi quinti inchoatum, atque ostenditur non esse gratiam habitualem, vel aliam quamcumque in operandi modo ei similem, illam Christi gratiam quæ inspirat ac donat velle, agere, opus, meritum &c.

Hæc itaque quæ à capite decimo quinto tractatus huius in hunc locum usque deduximus, perspicuum lectori relinquunt, falsam fallacemque imaginationem esse quorundam recentiorum, dum putant iustitiam, hoc est, opus iustitiæ seu meritum esse gratiæ donum, si gratia quoquo modo in meritum opus influat & opus supernaturale constituat. Nam si non est illa gratia & motio sancti Spiritus actualis, quæ à iustis & iniustis, precibus poscitur, & tot jam testimoniis à nobis declarata est, quantumcumque ad opus bonum excitare, vel ad hoc influere & cooperari dicatur, iustitia seu meritum non erit gratiæ, sed arbitrii, non iustitiæ Dei, sed sua seu nostra, quam homines velint constituere, et iustitiæ Dei non sint subiecti. Quod apertissime declarat Augustinus in libro de gratia Christi circa finem.

Cum enim gratiam istam actualem qua donantur opera & merita tanquam singulis operibus necessariam predicasset, eamque multipliciter talem descripsisset, qualem diximus, ut quod per eam Deus a donet atque adiuuet ut agamus; ac b sapientia non solum reuelatur sed & amatur, nec suadet solum omnino quod bonum est, verum & persuadet: quod cum ineffabili suavitate credatur infundere: quod quemcumque illa docet, non tantum cognoscendo videat, verum etiam volendo appetat, agendoq; perficiat; quod per eam Deus interna atque occulta; mirabili atque ineffabili potestate operetur in cordibus hominum, non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates, hoc est volitiones; nec solum posse donet atque adiuuet, sed etiam velle & operari operatur in nobis; idque ut uberius explicat, inus agendo in mente, in voluntate; dum, ut explicat, misericordia Dominus latenter subvenit, cor tangit, memoriam revocat, interiore gratia sua visitat hominem, interioris hominis usque ad exteriores lacrymas movet & producit effectum. Ecce, inquit, quemadmodum Deus adiuuando adest voluntatibus & actionibus nostris. Ecce quemadmodum & velle & operari operatur in nobis. Cum, inquam, eloquiis declarasset naturam gratiæ Christi singulis operibus necessariam, ne quis gratias habituales, vel nescio quas actuales non voluntatem agendi homini dantes, sed expectantes somniaret, tandem in compendium disputationem totam contrahens, sic adiungit: Si ergo consenserit vobis non solum possibilitatem in homine etiam nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem & actionem, id est ut bene velimus &

A bene agamus, quæ non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit. si ut dixi consenserit etiam voluntatem & actionem, hoc est, non solum posse, velle, & agere, sed ipsum actualiter velle & agere, diuinitus adiuuari, & sic adiuuari, ut sine illo adiutorio nihil bene velimus & agamus. Ecce gratiam illam actualem descriptam, qua donatur à Deo, non solum volendi agendique facultas, sed ipsum velle & agere, seu, ut ipse latinus loqui solet, ipsa voluntas & actio; & sic donatur, ut sine tali adiutorio nihil bene velimus & agamus, hoc est, ut hoc adiutorium sit singulis omnino operibus necessarium, illud videlicet quod in singulis operibus, ut fuisse probatum est, precibus invocatur. Iam igitur audi quid de cæteris quibuscumque, siue habitualibus, siue potentialibus adiutoriis, siue actualibus voluntati assistentibus, quibus non donatur ut velit atque agat, juxta doctrinam istam sentiendum sit: Si ergo, inquit, consenserit, eam (jam ante dictam) esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum IN QVA NOS SVA, NON NOSTRA IUSTITIA IUSTOS FACIT, UT EA SIT VERA NOSTRA IUSTITIA, QUÆ NOBIS AB ILLO EST, nihil de adiutorio gratiæ Dei, quantum arbitror, inter nos controversia remanebit. Audis Pelagio contendendum esse, quod illa jam tot modis descripta gratia, sit illa gratia Dei quæ per Iesum Christum hominibus data est, sit illa, in qua nos sua non nostra iustitia iustos facit, hoc est, qua opera iusta donantur homini à Deo, non ea homo sibi ipsi suæ libertatis ope facit. Nam Apostolica phrasi iustitiam pro opere iusto, hic & sexcentis locis Augustinus capit. Omnis igitur alia quæ fingitur gratia, siue iustitia habitualis, siue alia quælibet potentialis, non est illa gratia qua Deus donat homini iustitiam, hoc est, opus iustitiæ, sed siue adsit, siue desit, siue influat, siue non influat, iustitia quæ inde sequitur, non est Dei sed sua, non diuinitus data sed humanitus prolata, est meritum non gratiæ sed liberi arbitrii, non diuinum sed humanum. Nempe quia cum omnis iustus gratiam habitualement habeat, si illa est gratia in qua Deus in singulis operibus donat iustitiam suam, hoc est, opus iustitiæ, profecto nihil opus est, ut iustus tot lacrymis & gemitibus diuinum imploret auxilium, nihil opus ut ei Deus infundat volendi agendique suauitatem, nihil opus ut inspiret voluntatem & actionem, habet homo posse per gratiam habitualement, habet velle per liberum arbitrium, quid

quid aliter implorat adiutorium? Stultum est enim, ut illud imploret quod habet in sua potestate. Quod si vero omnis doctrina sensusque Christianus hoc impium esse non dubitat, non est gratia habitualis illa gratia, in qua Deus donat nobis velle & operari suamque iustitiam nos iustos facit. Quicquid igitur ex tali gratia (quantumcumque influere & supernaturale efficere statuatur) operis iusti sequitur, iustitia nostra est, non Dei, quam qui volunt constituere, iustitiam Dei non sunt subiecti, meritum est non gratiam Dei, sed voluntatis hominis, non divini auxilii sed arbitrii humani. Quam ob causam quæro & quomodo, cum in ipsum meritum talis gratia influere, & cum humana voluntate cooperari dicatur? Qui istud querunt aut dicunt, non intelligunt huiusmodi simultaneos cum humana voluntate influxus atque cooperationes gratiarum habitualium, addo & actualium quarumcumque, nihil omnino ad agnoscendam Christi medicinale gratiam facere. Tales enim tam habituales gratias quam actuales cum voluntate ad opus bonum concurrentes etiam Angeli sancti & Adamus habuerunt, quibus tamen Christi medicinalis gratia nullo modo erat necessaria. Ex quo fiebat ut talis gratia nec iustitiam, hoc est, opus iustum, nec meritum, nec perseverantiam Adamo aut Angelis donaverit, sed velle & nolle, agere & non agere, perseverare & non perseverare, in eorum libero relinqueretur arbitrio, per quod liberum arbitrium quemadmodum Adamus noluit, non operatus est, non stetit, non perseveravit; ita Angeli boni, quamvis non sine gratia, voluerunt, egerunt, steterunt, perseverarunt. Quorum quicumque si homo peccatis lapsus iam etiam potest, nec gratia Christi medicinalis donet ut possit & velit, liberè dico, gratia Christus mortuus est. Hoc est enim quod Pelagiani iam iustificatis hominibus, maximeque Semi-Pelagiani longè mitius tribuerunt, nec tamen hostes gratiæ esse desierunt, ut latius in superioribus declaravimus.

Quapropter quod iusto gratia habitualis non sufficiat ut operetur iustitiam Dei, sed quod opus inde fluens iustitiam hominis, humanamque meritum esse sinat, aliaque gratia precibus iustorum omnium implorata necessaria sit ut operentur ac velint, non illa ratio est, quod habitualis gratia non satis in opus influat, vel non satis opus in ordinem supernaturalem evehat, & huiusmodi quæ à recentioribus excogitata sunt; falsa sunt ista & parerga penitus præsentis instituto. Sed illa sola ratio est, quia talis gratia, & alia quæcumque illi similis, sive actualis, sive potentialis proferatur, sive simul influat sive non influat, non donat homini iustitiam seu opus iustum de quo quæstio est, hoc est, non est illud

adiutorium Dei, quod languentem ex vulnere concupiscentiæ voluntatem facit ex non volente & operante, velle & operari, sed potius è contrario voluntas tanquam robusta & sana talem gratiam habitualem facit influere, quia illam tanquam habitum suum, vel sibi assistentem potentialem gratiam, modo mortuo sese habentem, secum ad opus rapit, quemadmodum hoc in cæteris naturalibus habitibus & adiutoris patet: ubi luce meridiana manifestius est, non esse habitum qui facit facere, sed ipsissimum libera voluntatis arbitrium, quantumvis sine influxu habitus simultaneo nec velit nec operetur. Quod si gratia habitualis non est illa gratia quæ facit velle vel facere, quæque donat voluntatem & actionem (nam alioquin iustus semper vellet & faceret) consequenter valde perpericulum est, opus quod inde sequi posse fingitur, non esse iustitiam Dei, hoc est, quam homini donat Deus, sed iustitiam nostram, seu humanam voluntatis: quia liberum arbitrium sicut voluntatem, ita & actionem sibi metipsum donat, (quamvis non sine gratia concurrente;) eodem planè modo quo sibi donat velle & operari, & opus est suum, quando alio habitu concurrente vult & operatur.

Quæ si in habituali gratia vera & clara & certa sunt, sicut iuxta sancti Augustini & Scripturarum principia dubitari nullo pacto potest, facile intelligitur, eandem omnino in alia quacumque actuali gratia esse rationem; si eodem modo, quemadmodum de habituali declaratum est, velle & nolle in libero relinquit voluntatis arbitrio, ut non illud à gratia operante accipiat, sed sibi metipsum, gratia licet concurrente largiatur. Tunc enim quamvis volendi & operandi potestas perspicue sit à largiente Deo, ipsa tamen voluntas & actio non datur à Deo, sed illam homo pro sua libertate sibi metipsum, quamvis non sine gratia, parit ac donat: Quemadmodum in concursu generali, cui ista actualis gratia quantum ad operandi modum est simillima, manifestè constat. Non enim est concursus generalis, sive sit naturalis sive supernaturalis, qui facit velle vel facere, vel qui donat voluntatem & actionem, sed est ipsum liberæ voluntatis arbitrium, quamvis sine concursu non possit velle vel facere. Quia in re, quod tam enormiter quidam recentiores hallucinantur, non alia ratio est, quam quod discrimen illud præclarissimum quod Augustinus inter adiutorium *sane* & *infirmæ* voluntatis, inter adiutorium *possibilitatis* & *voluntatis* atque *actionis* tam diligenter tradidit, non intelligunt, aut fortè quod illud tanquam sibi capitales contrarium nolunt intelligere.

orationis audi creberrimè inculcantem Augustinum: Impetrando quidem oratio, quicquid impetrat, evidenter donum Dei esse ostendit, ne homo existimet à seipso sibi esse, quod si in potestate haberetur, non utique posceretur. Et aiibi de sanctissimo Propheta Davide: Non de se praesumpsit sed optavit, ut faceret, utinam dirigerentur viam meam. Quis autem optat, quod in potestate sic est, ut ad faciendum nullo indigeat adiutorio? Et in libro de natura & gratia, de superandis peccatorum tentationibus: Quod licet non fiat, nisi voluntas adsit; jam iustus ne in tentationem inducatur orantibus, tamen ut fiat, voluntas sola non sufficit, ideo pro hac re nec superbia nec imprudens Domino immolatur oratio. Quid enim stultius, quam orare ut facias, quod in potestate habens? Ex quo consequenter fit, ut quemadmodum id quod à Deo poscimus, non esse in nostra potestate probat oratio: sic è diverso donum Dei esse quicquid orando petimus, & ab eius misericordiam expectandum largitate aperuimus profitemur. Quid vero evidentiùs, inquit Augustinus, quam Dei ostenditur gratia, ubi quod oratur accipitur? cui paulò post subiungit: Nisi donum Dei, esset etiam ipsa ad Deum nostra conversio, non ei diceretur, Deus virtutum convertere nos. Et libro de correptione & gratia: Rogavi pro te ne deficiat fides tua. Quid ei rogavi, nisi perseverantiam usque in finem? qua profectò si ab homine hominis esset, à Deo poscenda non esset. Siquidem, ut adiungit: Nullo dubitante, quisquis à Domino, ut in bono perseveret precatur, donum eius esse talem perseverantiam consequitur. Et libro de predestinatione Sanctorum: Frequentationibus orationum simpliciter apparbat, Dei gratia quid valeat. Non enim posceretur à Deo qua praecipitur fieri, nisi ab illo donaretur ut fieret. Et in eodem libro: Non enim orando peteretur à Deo, nisi ab ipso tribui crederetur. Et in libro de dono perseverantiae: Cur perseverantia ista poscitur à Deo, si non datur à Deo? An & ista irrisoria petitio: cum id ab eo petitur quod scitur ipsam non dare; sed ipso non donante esse in hominis potestate? Si enim irrisoria est etiam illa actio orationum, si hoc praecipitur fieri, quod non donavit ipse nec fecit. Sed quod ibi dixi hoc & hic dico: Nolite errare, inquit Apostolus, Deus non irridet. O homo non verborum tuorum, verum etiam cogitationum testis est Deus. Si aliquid à tanto divite veraciter ac fideliter poscis, ab illo à quo poscis, te accipere crede quod poscis. Noli cum labijs honorare. & super eum crede te excellere, credens à teipso tibi esse quod ab illo te singis orare. Et in epistola centesima quinta: Impetrando quidem oratio, quicquid impetrat evidenter Dei donum esse ostendit, ne homo existimet à seipso sibi esse, quod si in potestate haberetur non utique posceretur. Et in epistola ad Vitalem: Nemo est tam imperius, tam carnalis, tam tardus ingenio, qui non videat Deum facere, quod rogare se praecipit ut facias. Quam doctrinam tanquam quae ex Christi institutione totiusque Ecclesiae unanimi sensu proficitur, instantissimè in omnibus penè contra Pelagianos libris, urget Augustinus, studiosissimèque commendat. Nimirum quia qua cer-

titudine & evidentia ostendit, non esse in hominis quantumvis Christiani & baptizati & iustissimi potestate quod petitur, sed gratuita Dei gratia donandum esse, eadem profectò probat id quod contra Pelagianos agebatur, singula opera & merita, sive tentatio peccati quaecumque superetur, sive quodlibet praecipuum impleatur, non esse in hominis potestate, sed ab eadem illa gratuita Dei gratia etiam iustissimis esse largiendam. Nam quo quis iustior sanctiorque fuerit, eo magis profundè novit infirmitatem suam, & instantius pro singulis operibus faciendis postulat adiutorium: non illud quod in habituali vel sufficiente gratia jam accepit, quod inaniter stultèque poscitur, si habetur; sed illud quod sibi deesse, & à Dei misericordia adiuve donandum esse, & sine quo nihil se posse orando profiteretur. Docet & hoc Augustinus tantà testimoniorum claritate & multitudine, ut integri libri impleantur, si cuncta accumularem. Quamquam quid vel rudissimis Christianis qui suae salutis curam gerunt, notius, & commendatius, & profundius insculptum est, quam ut nihil omninò boni sine Dei gratia se facere posse, & propterea sibi singula divinitus misericorditer donanda esse precibus fateantur? Verumtamen ad maiorem istius Christiani sensus evidentiam ex multis Augustini testimoniis pauca accipe: quibus omnia omninò in orationibus à Deo peti à fidelibus docet, ut contra Pelagianos omnia à Dei gratia donanda esse convineat. Nam de singulis omninò operibus nostris bonis praecipitque loquebatur, quando dicebat: Cum ego vobis inquit dicebam, Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, nosque, ut dicimus, Convertere nos Deus ianuam nostram; & Deum virtutum convertere nos: quid aliud dicimus, quam, Da quod iubet? Cum iubet ascendendo, Intellige ergo, qui insipientes estis in populo; & nos illi dicimus, Da mihi intellectum, ut discam mandata tua, quid aliud dicimus, quam, Da quod iubet? Cum iubet dicendo, Post concupiscentias tuas non eas, nosque, dicimus, Scimus quia nemo potest esse continens nisi Deus det: quid aliud dicimus, quam, Da quod iubet? Cum iubet dicendo, Facite iustitiam, nosque, dicimus, Doce me iustificationes tuas, quid aliud dicimus, quam, Da quod iubet? Item cum dicit, Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur: à quo debemus petere cibum, potumque, iustitiam, nisi ab illo qui esurientibus eam & sitiensibus promittit eius saturationem? De singulis omninò operibus bonis, praecipitque loquebatur, quando dicebat: In eis certe libris confessionum mearum dixi Deo nostro, & saepe dixi per seipsum. Da quod iubet, & iube quod vis. Quae mea verba Pelagius Roma, cum à quodam fratre. C. episcopo meo fuissent eo praesente commemorata, ferre non potuit, & contradicens aliquanto commotus, penè cum eo qui illa commemoraverat, litigavit. Nempe quia tam perspicue ad singula Dei praecipia gratiam poscunt. Quid vero nobis primitus & maxime Deus iubet, nisi ut credamus in eum? Et hoc ergo ipse dat, si bene illi dictum est, Da quod iubet. Et in eisdem etiam libris, quod de mea conversione narravi, Deo me

Lib. de peccis meritis, c. 5.

Lib. de dono

159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

me convertente ad eam fidem quam miserimā & sumissimā loquacitate vastabam: nonne ita narratum esse meministis, ut ostenderem me fidelibus & quotidianis matris meae lacrymis ne periret fuisse concessum? Vbi utique predicavi non solum aversa a recta fide, sed adversas etiam rectae fidei, Deum sua gratia ad eum convertere hominum voluntates: De proficiente vero perseverantia quemadmodum Deum rogaverim, & scitis & potestis recensere cum vultu. Omnia itaque Dei dona qua in eodem opere sive optari sive laudari quis non dicat negare sed dubitare saltem audeat Deum daturum se esse praestitisse, & quibus daturus fuerit nunquam potuisse nescire? Optaverat autem in illo opere id quod praecipit Deus dicendo, Da quod jubes? Laudaverat quicquid hominem Deo propinquo-rem similioremque facit, sub quibus omnia bona opera comprehendere, extra controversiam est. De singulis omnino operibus nostris bonis praecipitque loquebatur, quando dicebat, Ipse qui dixit, Si volueris conservabis man-

lib. de grat. & lib. arbit. cap. 16.

data, in eodem libro Ecclesiastico aliquanto post dicit: Quis dabit in ore meo custodiam, & super labia mea signaculum certum? &c. Iam certe mandata acceperat: Cōhibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolium. Cum ergo verum sit, quod dixit, si volueris conservabis mandata: quare quaerit in ore suo dari custodiam, similis ei qui dicit in Psalmo: Pone Domine custodiam ori meo: Quare non ei sufficit mandatum Dei & voluntas sua; quandoquidem si voluerit conservabit mandata? Quam multa Dei mandata sunt contra superdiam? Iam novit ea; si voluerit conservabit ea. Quare ergo paulo post dicit, Domine Pater & Deus vita mea, elationem oculorum meorum ne dederis mihi? Iam dixerat ei lex, Non concupisces: vellet ergo & faciat, quod iubetur; quoniam si voluerit conservabit mandata. Quare sequitur & dicit, Concupiscentiam averte a me? Contra luxuriam Deus quam multa mandavit? Faciat ea quia si voluerit, conservabit mandata. Quid est quod clamat ad Deum, ventris appetitio & concubitus ne apprehendat me? Si hac ei praesenti diceremus rectissime nobis responderet & diceret: Ex ista oratione mea, quae haec a Deo peto, intelligite quomodo dixerim, si volueris conservabis mandata. Certum est enim nos mandata servare si volumus; sed quia preparatur (id est datur) voluntas a Domino, ab illo petendum est ut tantum velimus quantum sufficit, ut volendo faciamus. Certum est nos velle cum volumus; sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est, quod paulo ante posui, Preparatur voluntas a Domino: De quo dictum est; A Domino gressus hominis diriguntur & viam eius volens: de quo dictum est; Deus est qui operatur in vobis & velle. Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, praebendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit, Faciam ut in iustificacionibus meis ambuletis; & iudicia mea observetis & faciatis. Cum dicit, Faciam ut faciatis, quid aliud dicit, nisi auferam a vobis cor lapideum, unde non faciebatis; & dabo cor carneum, unde faciatis? Et hoc quid est nisi auferam cor durum, unde non faciebatis, & dabo cor obediens unde faciatis? De singulis omnino operibus nostris bonis praecipitque loquebatur, quando fulsissime duobus integris capitibus

lib. de grat. & lib. arbit. cap. 16.

hoc ipsum erat sapientia scire cuius esset hoc donum. **A** Vitale simpliciter errante adijcit: Si ergo ista **ibid.**
 Et quid inquit feci? Adij Dominum, & deprecatus **duodecim sententias, quas nos dixi scire ad fidem re-**
 sum. Quid opus est multa percurrere fratres mei? **ctam & Catholicam pertinere, etiam in frater no-**
 Quid nobis iubeatur orandum est, **biscum tenes, ago Deo gratias: quas profectum non vo-**
 ut impleretur. De singulis omnino operibus **vaciter agerem nisi Dei gratia fieret, ut teneres. Et**
 praeceptisque implendis loquebatur, quando **de superanda iracundia, ne Augustino Pel-**
 dicebat: Distinguenda est lex & gratia. Lex iu- **gius succuleret: Si autem mihi iratus fuerit, **ibid. de gestis****

lib. de gestis
 bere novit, gratia iurare. Nec lex iuberet nisi esset **quam inique mihi irascatur attendat, & ut vincat**
 voluntas; nec gratia iuraret, si sat esset voluntas. **iran, tandem aliquando postulet gratiam, quam in**
 Iubetur ut habeamus intellectum, ubi dicitur; No- **hoc iudicio confessus est singulis suis actibus necessa-**
 lue efficitur equus & mulus, quibus non est intellectus. **riam, ut veram conse- quatur illo adiuante victoriam.**
 Et tamen oramus ut habeamus intellectum, ubi di- **Et de quacumque obedientia qua obtempera-**
 citur; Da mihi intellectum, ut discam mandata tua. **tur praecipienti ac docenti Deo: Surde audi **Lib. 2. oper.****
 Iubetur ut habeamus sapientiam, ubi dicitur (vi- **Apostolum gratias agentem Deo, quod eius doctrina **imp. contra****
 detur hic lacuna esse, & addendum, Et stulti **ex corde obedierint, quandoquidem non dixit, Gratias **cul. fol. 253****
 aliquando sapite. Et tamen oramus ut ha- **ago quia praedicata est vobis doctrina eius. sed quis, **obediistis. Non enim omnes obaudimus Evangelio,****
 beamus sapientiam, ubi dicitur) si quis autem **sed quibus datum est, ait Dominus, illis autem non **est datum. Non ergo ex corde, hoc est ex voluntate obe-****
 vestram indiget sapientia, postulet a Deo &c. Iube- **disserit, si non praepararetur voluntas a Domino. **B****
 tur ut habeamus continentiam, ubi dicitur: (& hic **Alioquin mendaciter ei de hac re Apostolus gratias **agit, si hoc ipse non fecit. Hac ergo ratio est,****
 videtur suppletum: Contine te ipsum. Et **cur postquam toties vim orationis ad gratiam **voluntatis atque operis impetrandam ac****
 tamen oramus ut habeamus continentiam ubi **manifestandam explicuit, generalissimè nulla **voluntatis ullius aut operis aut tentationis ex-****
 dicitur) cum sciret quia nemo potest esse contions **ceptione, concludit, nullum opus fieri, nul- **lum praecceptum impleri, nullam peccati ten-****
 nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia, cuius **tationem vinci posse sine illa gratia qua preci- **bus invocatur. Omnem quippe bonam actio-****
 est hoc donum, adij Dominum & deprecatus sum. **nem quantumcumque minimam complecti- **tur id quod ad Valentinum dicit: Intellegenda **Lib. de Cor******
 Postremo ne nimium longu sit currit percurrere, iube- **est enim gratia Dei per Iesum Christum Dominum **& grat. c. 2.****
 tur ut non faciamus malum, ubi dicitur: Declina a **nostrum, qua sola homines liberantur a malo, & **sine qua nullum prorsus sive cogitando, sive volendo****
 malo: Et tamen oratur ut non faciamus malum, ubi **et amando, sive agendo faciunt bonum: non solum **ut monstrante ipsa quid faciendum sit sciant, verum****
 dicitur, Oramus ad Dominum, ne quid faciat mali. **etiam ut praestante ipsa faciant eum dilectione quod **sciunt. An forte per gratiam sufficientem****
 Iubetur ut faciamus bonum, ubi dicitur, Et fac bonu. **aut habituales? Audi qualem: Hanc quippe in- **ibid.****
 Et tamen oramus ut faciamus bonum, ubi dicitur; Non **spirationem bonae voluntatis atque operis poscebat **Apostolus eis quibus dicebat: Oramus autem ad****
 cessamus pro vobis orantes & postulantes: atque inter **Deum, ne quid faciat mali, non ut nos probati **appareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis. Quis****
 cetera pro illis oramus dicit: Ut ambuletis dignè Deo **hoc audiat & non evigilet, atque fateatur a Domino **Deo nostro esse, ut declinemus a malo & faciamus****
 in omni placitum, & in omni opere & sermone bono. **bonum? Omnem bonam actionem quantum- **cumque minimam complectitur id quod ibi-****
 Sicut ergo agnosimus voluntatem cum hac praeci- **dem subiicit: Faciebat Apostolus, illa omnia **ibid.****
 piuntur, sic & ipse agnoscat gratiam cum peruntur. **que commemoravi: monebat, docebat, hortabatur, **inveigabat, sed sciebat, hac omnia non valere qua****
 De singulis omnino praeceptis implendis, ope- **plantando & rigando faciebat in aperto, nisi eum pro **illis exaudiret orantem, qui dat incrementum in****
 ribusque loquebatur, quando dicebat: Oret **occulto. Quoniam sicut idem Doctor gentium dicit: **neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed****
 genitum voluntatis ut impetret donum facultatis. Qui **qui incrementum dat Deus. Omnem actionem **bonam quantumcumque minimam com-****
 cum dicit, Fiat cor meum immaculatum; &; timera **plectitur, id quod adhuc subiungit: Quan- **ibid.****
 tua dirige secundum verbum tuum; & Ne domi- **do non agunt, sive omnino non faciendo, sive non ex **charitate faciendo, orent ut quod nondum habent****
 natar mihi omnis iniquitas; & Fiat voluntas tua **accipiant, hoc est gratiam facienda. Quod enim **habebunt, quod non accepturi sunt; aut quid habent****
 sicut in caelo & in terra: & Ne nos inferas in ten- **quod non acceperunt? Omnem actionem bonam **quantumcumque minimam complectitur id****
 tationem; & cetera huiusmodi qua commemorare **quod in Epistolis ad Adrumetinos dicit: **Lib.****

hoc ipsum erat sapientia scire cuius esset hoc donum. **A** Vitale simpliciter errante adijcit: Si ergo ista **ibid.**
 Et quid inquit feci? Adij Dominum, & deprecatus **duodecim sententias, quas nos dixi scire ad fidem re-**
 sum. Quid opus est multa percurrere fratres mei? **ctam & Catholicam pertinere, etiam in frater no-**
 Quid nobis iubeatur orandum est, **biscum tenes, ago Deo gratias: quas profectum non vo-**
 ut impleretur. De singulis omnino operibus **vaciter agerem nisi Dei gratia fieret, ut teneres. Et**
 praeceptisque implendis loquebatur, quando **de superanda iracundia, ne Augustino Pel-**
 dicebat: Distinguenda est lex & gratia. Lex iu- **gius succuleret: Si autem mihi iratus fuerit, **ibid. de gestis****

lib. de gestis
 bere novit, gratia iurare. Nec lex iuberet nisi esset **quam inique mihi irascatur attendat, & ut vincat**
 voluntas; nec gratia iuraret, si sat esset voluntas. **iran, tandem aliquando postulet gratiam, quam in**
 Iubetur ut habeamus intellectum, ubi dicitur; No- **hoc iudicio confessus est singulis suis actibus necessa-**
 lue efficitur equus & mulus, quibus non est intellectus. **riam, ut veram conse- quatur illo adiuante victoriam.**
 Et tamen oramus ut habeamus intellectum, ubi di- **Et de quacumque obedientia qua obtempera-**
 citur; Da mihi intellectum, ut discam mandata tua. **tur praecipienti ac docenti Deo: Surde audi **Lib. 2. oper.****
 Iubetur ut habeamus sapientiam, ubi dicitur (vi- **Apostolum gratias agentem Deo, quod eius doctrina **imp. contra****
 detur hic lacuna esse, & addendum, Et stulti **ex corde obedierint, quandoquidem non dixit, Gratias **cul. fol. 253****
 aliquando sapite. Et tamen oramus ut ha- **ago quia praedicata est vobis doctrina eius. sed quis, **obediistis. Non enim omnes obaudimus Evangelio,****
 beamus sapientiam, ubi dicitur) si quis autem **sed quibus datum est, ait Dominus, illis autem non **est datum. Non ergo ex corde, hoc est ex voluntate obe-****
 vestram indiget sapientia, postulet a Deo &c. Iube- **disserit, si non praepararetur voluntas a Domino. **B****
 tur ut habeamus continentiam, ubi dicitur: (& hic **Alioquin mendaciter ei de hac re Apostolus gratias **agit, si hoc ipse non fecit. Hac ergo ratio est,****
 videtur suppletum: Contine te ipsum. Et **cur postquam toties vim orationis ad gratiam **voluntatis atque operis impetrandam ac****
 tamen oramus ut habeamus continentiam ubi **manifestandam explicuit, generalissimè nulla **voluntatis ullius aut operis aut tentationis ex-****
 dicitur) cum sciret quia nemo potest esse contions **ceptione, concludit, nullum opus fieri, nul- **lum praecceptum impleri, nullam peccati ten-****
 nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia, cuius **tationem vinci posse sine illa gratia qua preci- **bus invocatur. Omnem quippe bonam actio-****
 est hoc donum, adij Dominum & deprecatus sum. **nem quantumcumque minimam complecti- **tur id quod ad Valentinum dicit: Intellegenda **Lib. de Cor******
 Postremo ne nimium longu sit currit percurrere, iube- **est enim gratia Dei per Iesum Christum Dominum **& grat. c. 2.****
 tur ut non faciamus malum, ubi dicitur: Declina a **nostrum, qua sola homines liberantur a malo, & **sine qua nullum prorsus sive cogitando, sive volendo****
 malo: Et tamen oratur ut non faciamus malum, ubi **et amando, sive agendo faciunt bonum: non solum **ut monstrante ipsa quid faciendum sit sciant, verum****
 dicitur, Oramus ad Dominum, ne quid faciat mali. **etiam ut praestante ipsa faciant eum dilectione quod **sciunt. An forte per gratiam sufficientem****
 Iubetur ut faciamus bonum, ubi dicitur, Et fac bonu. **aut habituales? Audi qualem: Hanc quippe in- **ibid.****
 Et tamen oramus ut faciamus bonum, ubi dicitur; Non **spirationem bonae voluntatis atque operis poscebat **Apostolus eis quibus dicebat: Oramus autem ad****
 cessamus pro vobis orantes & postulantes: atque inter **Deum, ne quid faciat mali, non ut nos probati **appareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis. Quis****
 cetera pro illis oramus dicit: Ut ambuletis dignè Deo **hoc audiat & non evigilet, atque fateatur a Domino **Deo nostro esse, ut declinemus a malo & faciamus****
 in omni placitum, & in omni opere & sermone bono. **bonum? Omnem bonam actionem quantum- **cumque minimam complectitur id quod ibi-****
 Sicut ergo agnosimus voluntatem cum hac praeci- **dem subiicit: Faciebat Apostolus, illa omnia **ibid.****
 piuntur, sic & ipse agnoscat gratiam cum peruntur. **que commemoravi: monebat, docebat, hortabatur, **inveigabat, sed sciebat, hac omnia non valere qua****
 De singulis omnino praeceptis implendis, ope- **plantando & rigando faciebat in aperto, nisi eum pro **illis exaudiret orantem, qui dat incrementum in****
 ribusque loquebatur, quando dicebat: Oret **occulto. Quoniam sicut idem Doctor gentium dicit: **neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed****
 genitum voluntatis ut impetret donum facultatis. Qui **qui incrementum dat Deus. Omnem actionem **bonam quantumcumque minimam com-****
 cum dicit, Fiat cor meum immaculatum; &; timera **plectitur, id quod adhuc subiungit: Quan- **ibid.****
 tua dirige secundum verbum tuum; & Ne domi- **do non agunt, sive omnino non faciendo, sive non ex **charitate faciendo, orent ut quod nondum habent****
 natar mihi omnis iniquitas; & Fiat voluntas tua **accipiant, hoc est gratiam facienda. Quod enim **habebunt, quod non accepturi sunt; aut quid habent****
 sicut in caelo & in terra: & Ne nos inferas in ten- **quod non acceperunt? Omnem actionem bonam **quantumcumque minimam complectitur id****
 tationem; & cetera huiusmodi qua commemorare **quod in Epistolis ad Adrumetinos dicit: **Lib.****

hoc ipsum erat sapientia scire cuius esset hoc donum. **A** Vitale simpliciter errante adijcit: Si ergo ista **ibid.**
 Et quid inquit feci? Adij Dominum, & deprecatus **duodecim sententias, quas nos dixi scire ad fidem re-**
 sum. Quid opus est multa percurrere fratres mei? **ctam & Catholicam pertinere, etiam in frater no-**
 Quid nobis iubeatur orandum est, **biscum tenes, ago Deo gratias: quas profectum non vo-**
 ut impleretur. De singulis omnino operibus **vaciter agerem nisi Dei gratia fieret, ut teneres. Et**
 praeceptisque implendis loquebatur, quando **de superanda iracundia, ne Augustino Pel-**
 dicebat: Distinguenda est lex & gratia. Lex iu- **gius succuleret: Si autem mihi iratus fuerit, **ibid. de gestis****

lib. de gestis
 bere novit, gratia iurare. Nec lex iuberet nisi esset **quam inique mihi irascatur attendat, & ut vincat**
 voluntas; nec gratia iuraret, si sat esset voluntas. **iran, tandem aliquando postulet gratiam, quam in**
 Iubetur ut habeamus intellectum, ubi dicitur; No- **hoc iudicio confessus est singulis suis actibus necessa-**
 lue efficitur equus & mulus, quibus non est intellectus. **riam, ut veram conse- quatur illo adiuante victoriam.**
 Et tamen oramus ut habeamus intellectum, ubi di- **Et de quacumque obedientia qua obtempera-**
 citur; Da mihi intellectum, ut discam mandata tua. **tur praecipienti ac docenti Deo: Surde audi **Lib. 2. oper.****
 Iubetur ut habeamus sapientiam, ubi dicitur (vi- **Apostolum gratias agentem Deo, quod eius doctrina **imp. contra****
 detur hic lacuna esse, & addendum, Et stulti **ex corde obedierint, quandoquidem non dixit, Gratias **cul. fol. 253****
 aliquando sapite. Et tamen oramus ut ha- **ago quia praedicata est vobis doctrina eius. sed quis, **obediistis. Non enim omnes obaudimus Evangelio,****
 beamus sapientiam, ubi dicitur) si quis autem **sed quibus datum est, ait Dominus, illis autem non **est datum. Non ergo ex corde, hoc est ex voluntate obe-****
 vestram indiget sapientia, postulet a Deo &c. Iube- **disserit, si non praepararetur voluntas a Domino. **B****
 tur ut habeamus continentiam, ubi dicitur: (& hic **Alioquin mendaciter ei de hac re Apostolus gratias **agit, si hoc ipse non fecit. Hac ergo ratio est,****
 videtur suppletum: Contine te ipsum. Et **cur postquam toties vim orationis ad gratiam **voluntatis atque operis impetrandam ac****
 tamen oramus ut habeamus continentiam ubi **manifestandam explicuit, generalissimè nulla **voluntatis ullius aut operis aut tentationis ex-****
 dicitur) cum sciret quia nemo potest esse contions **ceptione, concludit, nullum opus fieri, nul- **lum praecceptum impleri, nullam peccati ten-****
 nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia, cuius **tationem vinci posse sine illa gratia qua preci- **bus invocatur. Omnem quippe bonam actio-****
 est hoc donum, adij Dominum & deprecatus sum. **nem quantumcumque minimam complecti- **tur id quod ad Valentinum dicit: Intellegenda **Lib. de Cor******
 Postremo ne nimium longu sit currit percurrere, iube- **est enim gratia Dei per Iesum Christum Dominum **& grat. c. 2.****
 tur ut non faciamus malum, ubi dicitur: Declina a **nostrum, qua sola homines liberantur a malo, & **sine qua nullum prorsus sive cogitando, sive volendo****
 malo: Et tamen oratur ut non faciamus malum, ubi **et amando, sive agendo faciunt bonum: non solum **ut monstrante ipsa quid faciendum sit sciant, verum****
 dicitur, Oramus ad Dominum, ne quid faciat mali. **etiam ut praestante ipsa faciant eum dilectione quod **sciunt. An forte per gratiam sufficientem****
 Iubetur ut faciamus bonum, ubi dicitur, Et fac bonu. **aut habituales? Audi qualem: Hanc quippe in- **ibid.****
 Et tamen oramus ut faciamus bonum, ubi dicitur; Non **spirationem bonae voluntatis atque operis poscebat **Apostolus eis quibus dicebat: Oramus autem ad****
 cessamus pro vobis orantes & postulantes: atque inter **Deum, ne quid faciat mali, non ut nos probati **appareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis. Quis****
 cetera pro illis oramus dicit: Ut ambuletis dignè Deo **hoc audiat & non evigilet, atque fateatur a Domino **Deo nostro esse, ut declinemus a malo & faciamus****
 in omni placitum, & in omni opere & sermone bono. **bonum? Omnem bonam actionem quantum- **cumque minimam complectitur id quod ibi-****
 Sicut ergo agnosimus voluntatem cum hac praeci- **dem subiicit: Faciebat Apostolus, illa omnia **ibid.****
 piuntur, sic & ipse agnoscat gratiam cum peruntur. **que commemoravi: monebat, docebat, hortabatur, **inveigabat, sed sciebat, hac omnia non valere qua****
 De singulis omnino praeceptis implendis, ope- **plantando & rigando faciebat in aperto, nisi eum pro **illis exaudiret orantem, qui dat incrementum in****
 ribusque loquebatur, quando dicebat: Oret **occulto. Quoniam sicut idem Doctor gentium dicit: **neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed****
 genitum voluntatis ut impetret donum facultatis. Qui **qui incrementum dat Deus. Omnem actionem **bonam quantumcumque minimam com-****
 cum dicit, Fiat cor meum immaculatum; &; timera **plectitur, id quod adhuc subiungit: Quan- **ibid.****
 tua dirige secundum verbum tuum; & Ne domi- **do non agunt, sive omnino non faciendo, sive non ex **charitate faciendo, orent ut quod nondum habent****
 natar mihi omnis iniquitas; & Fiat voluntas tua **accipiant, hoc est gratiam facienda. Quod enim **habebunt, quod non accepturi sunt; aut quid habent****
 sicut in caelo & in terra: & Ne nos inferas in ten- **quod non acceperunt? Omnem actionem bonam **quantumcumque minimam complectitur id****
 tationem; & cetera huiusmodi qua commemorare **quod in Epistolis ad Adrumetinos dicit: **Lib.****

*Epist. 2. ad
Valer. &
fratres eius.*

Legimus eis etiam librum Beatisissimi Cypriani de oratione Dominica, & ostendimus quemadmodum docuerit omnia quae ad mores nostros pertinent, quibus recte vivimus, à patre nostro qui in caelis est, esse poscenda, ne de libero praesumentes arbitrio à divina gratia decidamus. Ad quos dixerat in epistola prima, eadem omnium bonorum operum & motuum amplitudine: Probavi per testimonia Scripturarum quae ibi potestis inspicere, & bona opera nostra, & pias orationes, & rectam fidem, nullo modo in nobis esse potuisse, nisi haec acceperimus ab illo de quo dicit Apostolus Iacobus, Omne datum optimum, & omne donum perfectum deservitum est, descendens à Patre luminum. Omnem actionem nostram bonam, quantumcumque minimam complectitur quod in libro de dono perseverantiae dicit: Dicat mihi quisquis audeat, utrum Deus dare non possit, quod à se positi imperavit? hoc certe quis sapit, non dico despicit sed insanit. Imperavit autem Deus, ut ei sancti eius dicant orantes, Ne inferas nos in tentationem. Quisquis igitur exaudiat hoc poscens, non inferitur in contumacia tentationem, qua poscit, vel dignus sit perseverantiam sanctitatis amittere. Et infra: Nam quisquis in tentationem non inferitur, profecto nec in tentationem sua mala voluntatis non inferitur, in nullam praesens inferitur. Et rursus ibidem generalissimè: Tutores igitur vivimus, sitotum Deo damus, non autem nos illi ex parte. & nobis ex parte committimus. Quod vidit iste venerabilis martyr Cyprianus, qui à Domino dictum esse tradit: Vigilate & orate ne veniat in tentationem. Ut dum praecedit humilis & submissa confessio, & datur TOTUM DEO, quicquid suppliciter cum timore Dei petitur ipsius pietate praestetur. Et mox perinde generaliter ex Ecclesia totius oratione & Catholica consequenter fide concludit: Si ergo alia documenta non essent, haec Dominica oratio nobis ad causam gratiae quam defendimus, sola sufficeret: quia nihil nobis reliquit, in quo tanquam in nostro gloriemur. Siquidem ut non DISCEDAMUS A DEO, non ostendit DANDUM nisi à Deo, cum poscendum ostendit à Deo. Qui enim non inferitur in tentationem non discedit à Deo. Et vim orationis ad veram gratiae demonstrationem exponens: Quod poterat, inquit, nobis etiam non orantibus, sed oratione nostra nos voluit admoneri, à quo accipimus haec beneficia. A quo enim nisi ab illo accipimus, à quo iustum est, ut petamus? Prorsus in hac re non operosae disputationes expectet Ecclesia, sed attendat quotidianas orationes suas. Orat ut increduli credant: Deus ergo convertit ad fidem. Orat ut credentes perseverent; ergo Deus donat perseverantiam. Quam Cypriani & Augustini doctrinam saluberrimam, de omnibus omnino bonis operibus pro quibus Ecclesia pie & humiliter & utiliter preces fundit, similiter locum habere confiteri debet, quisquis pro eis regandum Deum antequam dederit, & gratias ei agendas, postquam dederit, confitetur. Denique omnem actionem nostram bonam quantumcumque minimam complectitur id quod ad Bonifacium dicit: Si studium quisque ut pro alijs habeat, Deus dat, ut pro seipso habeat, quis alius

*Lib. de dono
perp. cap. 6.*

*Lib. de dono
perp. cap. 6.*

*Ibid. citatur
ab Augusti.*

Ibid.

Ibid.

*Lib. 2. ad
Bonif. c. 9.*

est daturus? Quae cum ita sint, nihil in deipsum factu homini à Domino Deo video inleri propter probandum liberum arbitrium; quod non invenitur vel dari ab eius bonitate, vel posci propter adorationem gratiae demonstrandum. Et statim iterum: Sic itaque Dei gratia cogitur, ut ab initio bona mutationis, usque in finem consummationis qui glorietur, in Domino glorietur. Quia sicut nemo potest inchoare sine Domino, sic nemo perficere sine Domino. Omnem omnino bonam actionem nostram quantumcumque minimam complectitur quod etiam ex Cypriano Dominicam orationem exponente, ac totum quod recte vivimus, quodq; lex dicit à Domino Deo precibus imperandum declarante, docuisset nec praestitum bonum, nec fluidam virtutis, nec mentes bonas sine gratia Dei impere & esse in hominibus, usque adeo nec ad istud quod lex dicit, non adorandum idolum, non machandum, non homicidium perpetrandum atque haesumodi, Christianorum atque iustorum sufficiant voluntates, qui suam infirmitatem quotidiana oratione humiliter confitentur; tandem etiam de illis qui nondum Christo crediderunt, adiecit, ut per orationem nihil à Dei gratia exceptum esse monstraret: Gratias ergo non solum pro volentibus, verum etiam pro repugnantibus & oppugnantibus. Quid ergo petimus, nisi fiant ex volentibus volentes, ex repugnantibus resistentibus, ex oppugnantibus amantes? A quo nisi ab illo, de quo scriptum est; Praeparatur voluntas à Deo? Et doctrinae istius certitudinem & amplitudinem omnibus commendans qui Christiani & Catholici esse cupiunt universalissima generalitate subjungit: DISCANT ERGO ESSE CATHOLICI, QUI DEDIGNANTUR SI QUID MALI NON FACIUNT, ET SI QUID BONI FACIUNT, NON IN SEIPSIS SED IN DOMINO GLORIARI.

Quae quamvis alijs innumeris testimonijs comprobari potuissent, haec tamen cuius Christiano, pioque lectori arbitror, sufficiant, ut intelligat in Catholica doctrina totiusque Ecclesiae professione nihil esse certius quam id quod tanta securitate & firmitate, & asseverandi constantia, in omnibus adversus hostes gratiae scriptis Augustinus docet, nullum propositum bonum, nullum studium virtutis, nullum opus bonum, nullum voluntatis motum bonum in hominibus, sive non credentibus sive credentibus, sive Paganis sive Christianis, sive catechumenis sive baptizatis, sive iniustis sive iustis esse posse, quem non per suam gratiam Deus misericorditer largitur. Nec per quamlibet gratiam, sed illam, quae quotidianis precibus à Christianis, baptizatis, iustisque poscitur & occultae sancti Spiritus inspiratione tribuitur. Quod tanto verborum pondere, sententiarumque claritate ac densitate, tanta fidei Catholicae tenentis sollicitudine per universa sua monumenta praesertim, ac docuit, ut qui necdum hanc doctrinam sinceritatem agnoscere possint aut volunt, sub documento satis ostendant, quantum in moribus humanis valeat, eod quomquam progressum esse, unde redire non liceat, quamvis maneat.

*Lib. 2. ad
Bonif. c. 9.*

manere non liceat. Docet enim ut singula ^A precepta impleantur dicendum esse. *Da quod nobis; docet ad victoriam tentationum obtinendam non sufficere liberum arbitrium, nisi in oratione concedatur oranti: docet quid quid iubetur, etiam esse ut impleatur: docet, nihil in scripturis sanctis iuberi, quod non inueniatur a Dei bonitate dari vel posse ad adiutorium gratia demonstrandum: docet nullum prorsus sine cogitando, sive videndo & amando, sive agendo nos facere bonum, nisi inspiratione bona voluntatis ac operis, quæ orando petitur, concedatur: Docet nihil iurare quod monemus, docemus, hortamur; increpamus, nisi Deus iras nos exaudiat: Docet, orandum ut quando non agimus, accipiamus agere eo quod nihil habituri sumus quod non accipiamus: docet omnia que ad bonos mores pertinent esse possenda; totum esse dandum Deo, ut humiliter petentibus ipsius pietate prestetur: docet & ipsum non discedere à Deo, ad idem esse à Deo: Et per hoc dicitur esse eis qui Catholici esse volunt, ut si quid mali non faciunt, & si quid boni faciunt, non in seipsis, sed in Domino gloriantur. Hanc denique gratiam, quæ contra tentationes concupiscentiæ, incontinentiæ, insipientiæ, inobedienciæ, iracundiæ, omniaque quæ vel vetantur, vel iubentur implenda, postulat, esse illam, quam Catholici constantur & Pelagius fallaciter in iudicio Palastino confessus est singulis actibus necessariam. Quæ si paulo diligentius attenderent recentiores aliqui, non ita exorbitarent à tramite veritatis, ut solis philosophiæ principis in re tanta nixi, gratias habituales fingerent ad opera multa bona posse sufficere. Et egregie se munitos aduersus Pelagianam heresim putant, quod non sine influxu habitus gratiæ tales operationes voluntari tribuant. Quasi verò vel ullum indicium sit in omnibus Augustini vel Pelagii scriptis, quod de habituum adiutorii disputatum sit,*

vel habituales gratias Pelagiani ac Massilienses abiecerint, vel ita delitaverint ut negarent habitus voluntatis in opus voluntatis influere: vel denique quasi iusti, baptismoque sanctificati (de quorum orationibus pro se factis tum oratio Dominica, tum Augustini & Cypriani producta testimonia pene universa procedunt) gratiam habituales qua donati sunt, tot precibus & gemitibus precant. Commenta sunt ista hominum suas opiniones quoquo modo defendentium; qui divinæ gratiæ sinceritatem potius humani ingenii subtilitate, quam Ecclesiasticâ, ut oportebat, traditione discere ac docere voluerunt. Est enim apertissimum, gratiam istam tum suavitatis, tum inspirationis quæ orando petitur, esse actualem, quam Deus iustus tunc quando agendum præceptumque implendum est, iuxta profundissimi sui consilii arcanum donat orantibus aut negat, sicut placet, cui nihil iniuste placet. Nam ut Augustinus aduersus omnino similem Pelagianorum tergiversationem, naturam, peccati remissionem, & legis scientiam, tantquam Dei gratiam proferentium notat, iustus orans Da quod iubes; Fiat voluntas tua; Ne nos inducas in tentationem; non ut, que id orat, inquit, ut homo sit quod est natura; neque id orat ut habeat liberum arbitrium; quod iam accipit, cum creatur ipsa natura: neque orat remissionem peccatorum aut habituales gratiam, quia hoc superius dicitur. Dimite nobis debita nostra: neque orat ut accipiat mandatum, si enim in tentatione desecrit hoc facit, quod est contra mandatum. Orat ergo ut non peccet, hoc est ut quid faciat mali, quod vetatur, vel bonum faciat quod iubetur. Ut proinde rectissime firmissimæque pro actuali & nondum data gratia cum Augustino concludatur: Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio.

Epist. 95. ad Innocent. Vide omnino similes locum lib. de gest. Pelag. cap. 9. & epist. 107. ad Valerium.

CAPVT XVIII.

Eandem doctrinam Romani Pontifices tradunt, & Ecclesia tota profitetur.

Nec Augustini duntaxat, sed & Pontificum Romanorum & Conciliorum Ecclesiæ veritatem suo calculo comprobantium, mens eadem omnino eademque doctrina est. Vnus Pontificum erit inquit omnia, sanctus Innocentius qui tempore conflictus istius cum inimicis gratiæ & vixit & scripsit, & Ecclesiasticis Conciliis Carthaginensi atque Milevitano respondens scripsit. Tota enim epistola utraque Synodalis adiutorium Dei actuale ad nostros singulos actus necessarium esse tantâ inculcat acrimoniâ & evidentia, ut vel tardissimos de somno excitare, clausisque oculis lumen istius veritatis inferre posse videatur. Nam in primis, quid

spirat aliud quod iterum iterumque incolcat, illam gratiam, adiutorium, remedium esse quotidianum, quod Pelagius & Celestius oppugnabant? Nec illum considerant cuius quotidie gratiam consequuntur. Et, Quid tam iniquum potest esse, tam barbarum, tam totius religionis ignarum, tam Christianis mentibus inimicum, quam huic te negare debere, quicquid in quotidiana gratia consequeris? Et, Cui putes debere quod vivis, quomodo te non putas illi debere quod taliter vivis? Et, Adiutorio quotidiano nos egere negare non possumus. Et: Quotidiana prestat ille remedia. Et: Quis rogo tantis illorum peccatorum error obcecatur, ut si nullam gratiam sentiunt, quia nec digni sunt, nec merentur, nec de alijs considerant, quid quotidie singulis gratia divina largitur. Quid aliud spirat quod plus

Epist. Innocent. ad Concil. Carthag. est apud August. 91.